

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 153/21
Λουξεμβούργο, 2 Σεπτεμβρίου 2021

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στις υποθέσεις
C-117/20 bpost και C-151/20 Nordzucker κ.λπ.

Ο γενικός εισαγγελέας M. Bobek προτείνει την εφαρμογή ενιαίου κριτηρίου για την προστασία που παρέχει ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι της επιβολής διπλής ποινής για την ίδια αξιόποινη πράξη (αρχή *ne bis in idem*)

Το εν λόγω κριτήριο θα πρέπει να βασίζεται σε τριπλή ταυτότητα: του παραβάτη, των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και του προστατευόμενου εννόμου συμφέροντος

Ένα βελγικό ¹ και ένα αυστριακό ² δικαστήριο, επιλαμβανόμενα υποθέσεων ανταγωνισμού, ζητούν από το Δικαστήριο να διευκρινίσει την προστασία που ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ³ παρέχει έναντι της επιβολής διπλής ποινής για την ίδια αξιόποινη πράξη (αρχή *ne bis in idem*).

Στην εταιρία bpost, τον παλαιόθεν πάροχο ταχυδρομικών υπηρεσιών στο Βέλγιο, επιβλήθηκαν διαδοχικώς πρόστιμα από δύο βελγικές αρχές. Πρώτον, της επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους 2,3 εκατομμυρίων ευρώ από τον εθνικό τομεακό ρυθμιστικό φορέα ταχυδρομικών υπηρεσιών, ο οποίος είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το εφαρμοζόμενο το 2010 από την bpost σύστημα εκπτώσεων εισήγε δυσμενή διάκριση εις βάρος ορισμένων πελατών της bpost⁴. Η σχετική απόφαση ακυρώθηκε εν συνεχεία από το βελγικό δικαστήριο, κατόπιν αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο⁵, καθώς η επίμαχη περίπτωση δεν συνιστούσε δυσμενή διάκριση βάσει της τομεακής ταχυδρομικής νομοθεσίας. Δεύτερον, στην bpost επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους περίπου 37,4 εκατομμυρίων ευρώ από τη βελγική αρχή ανταγωνισμού για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, λόγω της εφαρμογής του ίδιου συστήματος εκπτώσεων μεταξύ Ιανουαρίου 2010 και Ιουλίου 2011. Η bpost αμφισβητεί τη νομιμότητα της δεύτερης αυτής διαδικασίας επικαλούμενη την αρχή *ne bis in idem*.

Το αυστριακό δικαστήριο έχει επιληφθεί υποθέσεως στο πλαίσιο της οποίας η αυστριακή αρχή ανταγωνισμού⁶ ζητεί να αναγνωρισθεί ότι οι εταιρίες Nordzucker και Südzucker, δύο γερμανικές εταιρίες παραγωγής ζάχαρης, παρέβησαν την απαγόρευση της Ένωσης σχετικά με τις συμπράξεις⁷ και το αυστριακό δίκαιο ανταγωνισμού. Όσον αφορά την Südzucker, η εν λόγω αρχή ζητεί επίσης την επιβολή προστίμου. Προηγουμένως, η γερμανική αρχή ανταγωνισμού⁸ είχε αποφανθεί ότι οι εν λόγω δύο επιχειρήσεις είχαν παραβεί το άρθρο 101 ΣΛΕΕ και το γερμανικό δίκαιο ανταγωνισμού και είχε επιβάλει στην Südzucker πρόστιμο ύψους 195,5 εκατομμυρίων ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό ανακύπτουν πλείονα ζητήματα όσον αφορά την αρχή *ne bis in idem*.

¹ Το Cour d'appel de Bruxelles (Εφετείο Βρυξελλών, Βέλγιο).

² Το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία).

³ Άρθρο 50 του Χάρτη.

⁴ Η bpost παρείχε ποσοτική έκπτωση υπολογιζόμενη με βάση τον κατατιθέμενο όγκο ταχυδρομικών αντικειμένων, η οποία χορηγούνταν τόσο στους αποστολείς όσο και στους μεσάζοντες. Η έκπτωση όμως που χορηγούνταν στους μεσάζοντες υπολογιζόταν όχι πλέον με βάση τον συνολικό όγκο ταχυδρομικών αντικειμένων που προέρχονταν από το σύνολο των αποστολέων στους οποίους παρείχαν τις υπηρεσίες τους, αλλά με βάση τον όγκο ταχυδρομικών αντικειμένων που δημιουργούσε ατομικά ο καθένας από τους εν λόγω αποστολείς.

⁵ Υπόθεση [C-340/13](#) bpost.

⁶ Η Bundeswettbewerbsbehörde.

⁷ Άρθρο 101 ΣΛΕΕ.

⁸ Η Bundeskartellamt.

Με τις σημερινές προτάσεις, ο γενικός εισαγγελέας Michal Bobek διατυπώνει τη θέση ότι το άρθρο 50 του Χάρτη, στο οποίο κατοχυρώνεται η αρχή *ne bis in idem*, πρέπει να έχει το ίδιο περιεχόμενο ανεξάρτητα από τον τομέα του δικαίου της Ένωσης στον οποίο εφαρμόζεται, εκτός από τις περιπτώσεις στις οποίες ειδική διάταξη του δικαίου της Ένωσης εγγυάται ρητώς υψηλότερο επίπεδο προστασίας.

Επισημαίνει επίσης ότι σκοπός της αρχής *ne bis in idem* είναι ακριβώς η προστασία του πολίτη από τη διεξαγωγή δεύτερης διαδικασίας. Η τελευταία απαγορεύεται. Η έγκυρη ενεργοποίηση της αρχής αποκλείει και την κίνηση ακόμη μεταγενέστερης διαδικασίας. Η εν λόγω απαγόρευση πρέπει να είναι καθορισμένη εκ των προτέρων και με κανονιστικά μέσα. Δεν μπορεί να εξαρτάται από στοιχεία που αφορούν τις περιστάσεις συγκεκριμένης (μεταγενέστερης) διαδικασίας.

Κατά συνέπεια, ο γενικός εισαγγελέας προτείνει ενιαίο κριτήριο για την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη προς αντικατάσταση του, κατ' αυτόν, αποσπασματικού και εν μέρει αντιφατικού μωσαϊκού που επί του παρόντος ισχύει⁹. Το ενιαίο κριτήριο πρέπει να στηρίζεται σε τριπλή ταυτότητα: του παραβάτη, των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και του προστατευόμενου εννόμου συμφέροντος.

Όσον αφορά την υπόθεση *bpost*, ο γενικός εισαγγελέας M. Bobek προτείνει να δοθεί στο βελγικό δικαστήριο η απάντηση ότι η αρχή *ne bis in idem* που κατοχυρώνεται στον Χάρτη δεν αποκλείει την επιβολή προστίμου από την αρμόδια διοικητική αρχή κράτους μέλους για παράβαση του ενωσιακού και του εθνικού δικαίου ανταγωνισμού, όταν το ίδιο πρόσωπο έχει ήδη απαλλαγεί αμετακλήτως στο πλαίσιο προγενέστερης διαδικασίας διεξαχθείσας από τον εθνικό ρυθμιστικό φορέα της αγοράς των ταχυδρομείων για φερόμενη παράβαση της νομοθεσίας περί ταχυδρομικών υπηρεσιών, εφόσον η μεταγενέστερη διαδικασία διαφέρει είτε ως προς την ταυτότητα του παραβάτη, είτε ως προς τα σχετικά πραγματικά περιστατικά, είτε ως προς το προστατευόμενο έννομο συμφέρον, την προστασία του οποίου επιδιώκουν οι κρίσιμες στο πλαίσιο των σχετικών διαδικασιών νομοθετικές πράξεις.

Κατά τον γενικό εισαγγελέα, υπό την επιφύλαξη της εξακριβώσεως από το βελγικό δικαστήριο, αμφότερες οι παραβάσεις, για τις οποίες ασκήθηκαν διαδοχικές διώξεις στο πλαίσιο της τομεακής διαδικασίας και της διαδικασίας του δικαίου του ανταγωνισμού, φαίνεται να συνδέονται με την προστασία διαφορετικού εννόμου συμφέροντος και με νομοθεσία η οποία επιδιώκει διαφορετικό σκοπό.

Πρώτον, ως προς το προστατευόμενο έννομο συμφέρον, η απελευθέρωση ορισμένων αγορών, οι οποίες στο παρελθόν ήταν μονοπωλιακές, υπακούει σε διαφορετική λογική από τη διαρκή και οριζόντια προστασία του ανταγωνισμού. Δεύτερον, τούτο προκύπτει επίσης από το μη επιθυμητό αποτέλεσμα του οποίου η αποτροπή επιδιώκεται με την τιμωρία εκάστης των παραβάσεων. Αν ο σκοπός έγκειται στην απελευθέρωση ενός τομέα, τότε η ενδεχόμενη βλάβη που προκαλείται στον ανταγωνισμό σε προηγούμενο ή επόμενο στάδιο δεν αποτελεί κατ' ανάγκην ζήτημα το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί από το κανονιστικό πλαίσιο. Αντιθέτως, η κατάχρηση δεσπόζουσας θέσεως, η οποία έχει ως συνέπεια τη στρέβλωση του ανταγωνισμού σε προηγούμενο ή επόμενο

⁹ Συναφώς, ο γενικός εισαγγελέας αναφέρεται, πρώτον, στην πάγια νομολογία η οποία εξαρτά την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* στο δίκαιο ανταγωνισμού της Ένωσης από τα τρία κριτήρια της ταυτότητας του παραβάτη, των πραγματικών περιστατικών και του προστατευόμενου εννόμου συμφέροντος και, δεύτερον, στη νομολογία σχετικά με τους κανόνες του Σένγκεν και τους κανόνες περί του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, η οποία ανέκαθεν στηριζόταν στην παραδοχή ότι το προστατευόμενο έννομο συμφέρον και ο νομικός χαρακτηρισμός των εκάστοτε πραγματικών περιστατικών δεν επηρεάζουν τις εκτιμήσεις σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem*. Επιπλέον, ο γενικός εισαγγελέας επισημαίνει ότι το Δικαστήριο ακολουθούσε ήδη άλλη προσέγγιση στην πρόσφατη νομολογία *Menci* του 2018, η οποία αφορά δεύτερη (ποινική ή διοικητική) διαδικασία, κινηθείσα για λόγους φοροδιαφυγής, χειραγώγησης της αγοράς και παράνομων πράξεων προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες, παρά το γεγονός ότι είχαν ήδη κινηθεί προγενέστερες (ποινικές ή διοικητικές) διαδικασίες για τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ότι είναι επιτρεπτή η διεξαγωγή δεύτερης διαδικασίας όταν, μεταξύ άλλων προϋποθέσεων, τούτο φαίνεται να δικαιολογείται από σκοπό γενικού συμφέροντος, όταν με τις διώξεις και τις κυρώσεις αυτές επιδιώκονται συμπληρωματικοί σκοποί και όταν οι επιβληθείσες κυρώσεις συνάδουν, στο σύνολό τους, με την αρχή της αναλογικότητας.

στάδιο από την κατέχουσα δεσπύζουσα θέση επιχείρηση, αποτελεί πράγματι ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί στο πλαίσιο των κανόνων του ανταγωνισμού.

Στην υπόθεση Nordzucker κ.λπ., ο γενικός εισαγγελέας επιβεβαιώνει ότι το ενιαίο κριτήριο που πρέπει να εφαρμόζεται στην αρχή *ne bis in idem* θα ισχύει επίσης και στον συγκεκριμένο τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού.

Κατά την άποψή του, το κατά πόσον το δίκαιο ανταγωνισμού της Ένωσης και το εθνικό δίκαιο ανταγωνισμού προστατεύουν το ίδιο έννομο συμφέρον πρέπει να διαπιστώνεται με εξέταση των συγκεκριμένων εφαρμοζόμενων κανόνων. Στο πλαίσιο της εξέτασης αυτής, πρέπει να εκτιμάται κατά πόσον οι εκάστοτε εθνικοί κανόνες αποκλίνουν από εκείνους της Ένωσης. **Οσάκις οι αρχές ανταγωνισμού δύο κρατών μελών εφαρμόζουν την απαγόρευση της Ένωσης για τις συμπτύξεις και την αντίστοιχη διάταξη του εθνικού δικαίου ανταγωνισμού, προστατεύουν το ίδιο έννομο συμφέρον.**

Περαιτέρω, το γεγονός ότι εθνική αρχή ανταγωνισμού έλαβε υπόψη σε προγενέστερη απόφαση τα εξωεδαφικά αποτελέσματα μιας αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συγκεκριμένης συμπεριφοράς, υπό την προϋπόθεση ότι βάσει του εθνικού δικαίου δικαιούτο να το πράξει, ασκεί επιρροή στην εξέταση της δυνατότητας εφαρμογής της αρχής *ne bis in idem* στη μεταγενέστερη διαδικασία. **Η αρχή *ne bis in idem* που κατοχυρώνεται στον Χάρτη δεν επιτρέπει την εκ μέρους εθνικής αρχής ανταγωνισμού ή δικαστηρίου επιβολή κυρώσεων για αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά η οποία έχει ήδη αποτελέσει το αντικείμενο προγενέστερης διαδικασίας, περατωθείσας με την έκδοση τελεσίδικης αποφάσεως άλλης εθνικής αρχής ανταγωνισμού. Εντούτοις, η εν λόγω απαγόρευση εφαρμόζεται μόνο στον βαθμό που τα αντικείμενα αμφοτέρων των διαδικασιών ταυτίζονται από χρονικής και γεωγραφικής απόψεως.**

Κατ' ουσίαν, η αρχή *ne bis in idem* που κατοχυρώνεται στον Χάρτη εφαρμόζεται επίσης στο πλαίσιο εθνικών διαδικασιών οι οποίες κινήθηκαν επί τη βάσει αιτήσεως για υπαγωγή σε πρόγραμμα επιείκειας και δεν κατέληξαν στην επιβολή προστίμου.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο. Έργο του γενικού εισαγγελέα είναι να προτείνει στο Δικαστήριο, με πλήρη ανεξαρτησία, νομική λύση για την υπόθεση που του έχει ανατεθεί. Η υπόθεση τελεί υπό διάσκεψη στο Δικαστήριο. Η απόφαση θα εκδοθεί αργότερα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το πλήρες κείμενο των προτάσεων ([C-117/20](#) και [C-151/20](#)) δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα CURIA κατά την ημερομηνία ανατύξεώς τους

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582